

UKŁAD MONETARNY POMIĘDZY UNIĄ EUROPEJSKĄ A PAŃSTWEM-MIASTA WATYKAN

Agnieszka Romanko

Katedra Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Streszczenie. Dnia 17 grudnia 2009 r. Unia Europejska i Państwo-Miasta Watykan zawarły Układ monetarny. Państwo-Miasta Watykan jest uprawnione – od 1 stycznia 2002 r. – do stosowania euro jako waluty urzędowej oraz przyznaje banknotom i monetom euro status prawnego środka płatniczego. Państwo-Miasta Watykan, po uzgodnieniu warunków emisji z Unią Europejską, emituje banknoty, monety lub inne zastępcze środki pieniężne, a także monety okolicznościowe i kolekcjonerskie. Zobowiązuje się także do zastosowania odpowiednich środków w celu wdrożenia aktów normatywnych Unii Europejskiej dotyczących m.in. zapobieganiu prania pieniędzy i fałszowaniu środków płatniczych.

Słowa kluczowe: monety okolicznościowe, monety kolekcjonerskie, banknoty i monety euro, Komisja Europejska

Od dnia 1 stycznia 2002 r. prawnym środkiem płatniczym w Państwie-Miasta Watykan jest euro. Prawo do stosowania euro jako waluty urzędowej zostało potwierdzone w Układzie monetarnym zawartym 17 grudnia 2009 r. pomiędzy Unią Europejską a Państwem-Miasta Watykan. Dlatego też w artykule będą scharakteryzowane istotne postanowienia Układu dotyczące przede wszystkim warunków emisji banknotów i monet euro oraz monet okolicznościowych i kolekcjonerskich, a także zapobiegania nielegalnej działalności w dziedzinie finansowej i monetarnej. W pierwszej kolejności zostanie opisana geneza stosunków finansowych między Państwem-Miasta Watykan a Republiką Włoską i Unią Europejską.

1. KSZTAŁTOWANIE SIĘ STOSUNKÓW FINANSOWYCH MIĘDZY PAŃSTWEM-MIASTA WATYKAN A REPUBLIKĄ WŁOSKĄ I UNIĄ EUROPEJSKĄ

Państwo-Miasta Watykan zostało utworzone na mocy podpisanych dnia 11 lutego 1929 r. Traktatów Laterańskich między Stolicą Apostolską i Pań-

stwem Włoskim¹. To leżące na terenie Rzymu państwo ma na celu zapewnienie suwerenności politycznej Biskupa Rzymu w jego misji na świecie. Posiada wszystkie elementy istotne dla każdego państwa, tj. terytorium, ludność i władzę². Ustrój państwowy określa Ustawa Zasadnicza z 26 listopada 2000 r.³ promulgowana przez papieża Jana Pawła II. Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o źródłach prawa⁴, pierwszym źródłem prawa i kryterium interpretacyjnym ustawodawstwa watykańskiego jest prawo kanoniczne. Do podstawowych źródeł prawa – poza Ustawą Zasadniczą – należą także ustawy promulgowane dla Państwa-Miasta Watykan (ustawa o źródłach prawa, art. 1 ust. 2). Ponadto, ustawodawstwo watykańskie jest zgodne z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego oraz z zasadami wynikającymi z traktatów i innych umów, których stroną jest Stolica Apostolska (ustawa o źródłach prawa, art. 1 ust. 4). Do Traktatów Laterańskich – w formie załącznika nr 4⁵ – została dołączona konwencja finansowa, zgodnie z którą Republika Włoska zobowiązała się zapłacić Stolicy Apostolskiej sumę 750 mln lirów i przekazać 5% obligacji o nominalnej wartości 1 mln lirów (art. 1). Następnie stosunki finansowe między Republiką Włoską a Państwem-Miasta Watykan były regulowane na podstawie dwustronnych umów, m.in. z 1930 r.⁶, 1962 r.⁷ i 1991 r.⁸

¹ Inter Sanctam Sedem et Italiae Regnum Conventiones. Trattato fra la Santa Sede e L'Italia (11.02.1929), AAS 21 (1929), s. 209–221.

² M. Sitarz, *Watykan*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. XX, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2014, kol. 275; Tenże, *Watykan*, w: Tenże, *Słownik prawa kanonicznego*, Instytut Wydawniczy Pax, Lublin 2004, kol. 191. Szerzej na temat rozróżnienia między Kościołem Katolickim, Stolicą Apostolską i Państwem-Miasta Watykan, zob. M. Condemi, *La regolazione delle attività finanziarie vaticane*, w: *Finanze Vaticane e Unione Europea. Le riforme di papa Francesco e le sfide della vigilanza internazionale*, red. E. Bani, P. Consorti, Società Editrice il Mulino, Bologna 2015, s. 33–36.

³ Ioannes Paulus PP. II, Legge fondamentale dello Stato della Città del Vaticano (26.11.2000), AAS Suppl. Anno LXXI, N. 18, s. 75–83; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. i oprac. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Wydawnictwo KUL, Lublin 2006, s. 302–309.

⁴ N. LXXI – Legge sulle fonti del diritto (1.10.2008), AAS Suppl. 79 (2008), s. 65–70; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł 2*, red. i oprac. M. Sitarz, A. Romaniko, U. Wasilewicz [i in.], Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2013, s. 153–165 [dalej cyt.: ustawa o źródłach prawa].

⁵ Allegato IV – Convenzione finanziaria, AAS 21 (1929), s. 273–274.

⁶ Convenzione monetaria tra lo Stato della Città del Vaticano ed il Regno d'Italia (2.08.1930), w: http://host.uniroma3.it/progetti/cedir/cedir/Lex-doc/SCV_SS/SCV_Conv-Mon1930.pdf [dostęp: 4.05.2018].

⁷ Convenzione monetaria tra la Repubblica Italiana e lo Stato della Città del Vaticano (31.07.1962), „Camera dei Deputati” N. 1045, s. 3–4.

Na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 974/98 z 3 maja 1998 r.⁹, z dniem 1 stycznia 1999 r., euro zastąpiło walutę każdego państwa członkowskiego uczestniczącego w trzecim etapie unii gospodarczej i walutowej, w tym Włoch (art. 2)¹⁰. Dnia 29 grudnia 2000 r. Republika Włoch, w imieniu Wspólnoty Europejskiej, i Państwo-Miasta Watykan, reprezentowane przez Stolicę Apostolską w rozumieniu art. 3 Traktatów Laterańskich, zawarły Układ monetarny¹¹. Papiaska Komisja ds. Państwa-Miasta Watykan w dniu 26 lipca 2001 r. uchwaliła ustawę¹², na mocy której z dniem 1 stycznia 2002 r. prawnym środkiem płatniczym w Państwie-Miasta Watykan zostało euro (art. 1).

W „Sprawozdaniu z funkcjonowania układów monetarnych zawartych z Monako, San Marino i Watykanem” z 14 lipca 2009 r.¹³ Komisja Europejska stwierdziła, że dotychczasowy Układ monetarny z Państwem-Miasta Watykan wymaga zmian. Ponadto, dnia 5 listopada 2009 r. Europejski Bank Centralny przedstawił opinię w zakresie zaleceń dotyczących decyzji Rady w sprawie stanowiska Wspólnoty Europejskiej w odniesieniu do renegocjowanego Układu monetarnego z Państwem-Miasta Watykan¹⁴. Europejski Bank Centralny zwrócił uwagę na potrzebę jego nowelizacji, w szczególności „w celu zapewnienia równych warunków w zakresie obowiązków nało-

⁸ Convenzione monetaria tra lo Stato della Città del Vaticano e la Repubblica Italiana (3.12.1991), w: http://www.vatican.va/roman_curia/secretariat_state/archivio/documents/RIMOSSOrc_seg-st_19911203_santa-sede-italia_it.html [dostęp: 4.05.2018].

⁹ Rozporządzenie Rady (WE) NR 974/98 z dnia 3 maja 1998 r. w sprawie wprowadzenia euro, Dz. Urz. UE z 1998 r., L 139.

¹⁰ W deklaracji nr 6 załączonej do Aktu końcowego Traktatu o Unii Europejskiej podpisanego 7 lutego 1992 r. w Maastricht stwierdzono, że Wspólnota podejmuje się ułatwiać renegocjacje istniejących ustaleń z Państwem Watykańskim, jakie mogą okazać się konieczne w wyniku wprowadzenia wspólnej waluty, zob. Dz. U. z 2004 r., Nr 90, poz. 864 z późn. zm.

¹¹ *Monetalis pactio inter Statum Civitatis Vaticanae et eius opera inter Sanctam Sedem et Italicam Rempublicam Communitatis Europaea e Nomine*. Convenzione Monetaria tra lo Stato della Città del Vaticano e per esso la Santa Sede e la Repubblica Italiana, per conto della Comunità Europea (29.12.2000), AAS 93 (2001), s. 750–756.

¹² N. CCCLVII – Legge monetaria con la quale lo Stato della Città del Vaticano adotta l’Euro come moneta ufficiale (26.07.2001), AAS Suppl. Anno LXXII, N. 12, s. 57–58.

¹³ Komunikat Komisji do Rady. Sprawozdanie z funkcjonowania układów monetarnych zawartych z Monako, San Marino i Watykanem (14.07.2009), KOM(2009) 359 wersja ostateczna.

¹⁴ Opinia Europejskiego Banku Centralnego z dnia 5 listopada 2009 r. w sprawie zaleceń dotyczących decyzji Rady w sprawie stanowiska Wspólnoty Europejskiej w odniesieniu do renegocjowanego układu monetarnego z Państwem Watykańskim oraz w sprawie stanowiska Wspólnoty Europejskiej w odniesieniu do renegocjowanego układu monetarnego z Republiką San Marino (CON/2009/91), Dz. Urz. UE C 284.

zonych na państwa sygnatariuszy układów monetarnych ze Wspólnotą, stworzenia mechanizmów monitorowania, wprowadzenia jednolitej metody wyliczania pułapu emisji monet euro oraz umożliwienia zlecenia produkcji monet Państwa Watykańskiego [...] mennicom innym niż włoskie”. W konsekwencji Rada na mocy decyzji z 26 listopada 2009 r.¹⁵ podkreśliła, że należy jak najszybciej renegotjować Układ monetarny z Państwem Watykańskim. Dlatego też 17 grudnia 2009 r. Unia Europejska, reprezentowana przez Komisję Europejską i Republikę Włoską, oraz Państwo-Miasta Watykan, reprezentowane przez Stolicę Apostolską, zawarły Układ monetarny¹⁶, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2010 r. (UM, art. 13). Jednocześnie utracił moc Układ monetarny z dnia 29 grudnia 2000 r. (UM, art. 14).

2. WARUNKI EMISJI MONET EURO

Państwo-Miasta Watykan – pomimo tego, iż nie jest członkiem Unii Europejskiej – jest uprawnione do stosowania euro jako waluty urzędowej. Banknoty i monety euro posiadają status prawnego środka płatniczego (UM, art. 1). Banknoty, monety lub inne zastępcze środki pieniężne emitowane są wyłącznie po uprzednim uzgodnieniu warunków emisji z Unią Europejską (UM, art. 2). Na roczny pułap emisji monet euro przez Państwo-Miasta Watykan – obliczany przez wspólny komitet¹⁷ – składa się suma tzw. części stałej i części zmiennej. Wstępna kwota na rok 2010 r. części stałej wynosiła 2 mln 300 tys. euro. Każdego roku wspólny komitet może dokonywać rocz-

¹⁵ Decyzja Rady z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie stanowiska Wspólnoty Europejskiej w odniesieniu do renegotjowanego układu monetarnego z Państwem Watykańskim (2009/895/WE), Dz. Urz. UE L 321.

¹⁶ *Conventio monetalis pactio inter Statum Civitatis Vaticanae et eius opera inter Sanctam Sedem et Communitatem Europaeam. Convenzione monetaria tra l'Unione Europea e lo Stato Della Città del Vaticano* (17.12.2009), AAS 102 (2010), s. 60–65; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł 2*, s. 377–387 [dalej cyt.: UM]. Szerzej zob. A. Cimina, *I riflessi economico-giuridici della normativa antiriciclaggio vaticana nel contesto internazionale*, Edizioni Università di Macerata, Macerata 2016, s. 117–123.

¹⁷ W skład komitetu wchodzi przedstawiciele Państwa-Miasta Watykan i Unii Europejskiej, zaś jego posiedzenia odbywają się przynajmniej raz w roku. Przewodniczącym – na zasadzie corocznej rotacji – jest przedstawiciel Unii Europejskiej lub przedstawiciel Państwa-Miasta Watykan. Wspólny komitet podejmuje decyzje w sprawach: 1) obliczania rocznego pułapu emisji monet euro; 2) analizowania minimalnego odsetka monet wprowadzanych do obiegu zgodnie z wartością nominalną; 3) wdrażania przez Państwo-Miasta Watykan aktów normatywnych dotyczących banknotów i monet euro, a także zapobiegania praniu brudnych pieniędzy, zob. UM, art. 11.

nej aktualizacji części stałej w celu uwzględnienia inflacji we Włoszech lub znaczących zmian na rynku kolekcjonerskich monet euro. Część zmienna odpowiada średniej emisji monet przez Republikę Włoską w przeliczeniu na jednego mieszkańca w roku pomnożonej przez liczbę mieszkańców Państwa Watykańskiego. Ponadto, jeżeli emisja specjalna monet okolicznościowych lub kolekcjonerskich doprowadzi do przekroczenia wysokości emisji rocznego pułapu, na który składają się część stała i zmienna, wartość emisji specjalnej zostanie uznana za wykorzystanie pozostałej części pułapu na poprzedni rok i/lub odjęta od pułapu na następny rok (UM, art. 3). Na całkowitą emisję monet euro w danym państwie członkowskim Unii Europejskiej wyraża zgodę Europejski Bank Centralny¹⁸. Dlatego też, w celu zatwierdzenia całkowitej wielkości emisji Republiki Włoskiej, liczba monet emitowanych przez Państwo-Miasta Watykan dodawana jest do liczby monet emitowanych przez Włochy. Państwo-Miasta Watykan, najpóźniej dnia 1 września każdego roku powinno powiadomić Republikę Włoską o wielkości emisji i wartości nominalnej monet euro, które zamierza wyemitować w następnym roku, natomiast o przewidzianych warunkach emisji tych monet powiadamia również Komisję (UM, art. 6 ust. 1–2).

Monety euro wyemitowane przez Państwo-Miasta Watykan są identyczne pod względem wartości nominalnej, statusu prawnego środka płatniczego, parametrów technicznych, wzornictwa wspólnej strony i wspólnych elementów wzorniczych strony narodowej, jak monety wyemitowane przez państwa członkowskie Unii Europejskiej, które przyjęły euro (UM, art. 4 ust. 1)¹⁹. Mennicą, która bije monety euro w Państwie-Miasta Watykan jest Instytut Poligraficzny i Mennica Państwowa (wł. *Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato*) w Republice Włoskiej (UM, art. 5).

¹⁸ „Państwa Członkowskie mogą emitować monety euro, z zastrzeżeniem zgody Europejskiego Banku Centralnego co do wielkości emisji. Rada, na wniosek Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Europejskim Bankiem Centralnym, może przyjąć środki w celu zharmonizowania nominałów i specyfikacji technicznych wszystkich monet przeznaczonych do obiegu, w zakresie, w jakim jest to niezbędne do zapewnienia należytego ich obiegu w Unii”, zob. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana), Dz. Urz. UE z 2016 r., C 202, art. 128 ust. 2.

¹⁹ Do państw członkowskich Unii Europejskiej, w których wprowadzono euro, należą: Austria, Belgia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Portugalia, Włochy, Słowenia, Cypr, Malta, Słowacja, Estonia, Łotwa, Litwa.

3. WARUNKI EMISJI MONET OKOLICZNOŚCIOWYCH I KOLEKCJONERSKICH

Zgodnie z art. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie emisji monet euro²⁰, „monety okolicznościowe” oznaczają monety obiegowe przeznaczone do upamiętnienia szczególnych wydarzeń, natomiast „monety kolekcjonerskie” oznaczają monety euro przeznaczone do kolekcjonowania, które nie są emitowane z myślą o wprowadzeniu ich do obiegu. Powyższe wytyczne Unii Europejskiej dotyczące okolicznościowych i kolekcjonerskich monet euro mają zastosowanie w odniesieniu do monet emitowanych w Państwie-Miasta Watykan. Jeżeli emisja specjalna (monet okolicznościowych i/lub kolekcjonerskich) doprowadzi do przekroczenia rocznego pułapu emisji monet euro, wartość ta zostanie uznana za wykorzystanie pozostałej części pułapu na poprzedni rok i/lub odjęta od pułapu na następny rok (UM, art. 3 ust. 2).

W sytuacji *sede vacante*²¹ na Stolicy Piotrowej, Państwo-Miasta Watykan może emitować specjalne monety okolicznościowe i/lub monety kolekcjonerskie (UM, art. 3 ust. 2). Ponadto monety kolekcjonerskie emitowane przez Państwo-Miasta Watykan – chociaż nie należą do prawnych środków płatniczych w Unii Europejskiej²² – są uwzględniane w rocznym pułapie emisji monet euro (UM, art. 7 w zw. z art. 3 ust. 2). Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie emisji monet euro, w celu łatwego odróżnienia monet kolekcjonerskich od obiegowych²³, monety kolekcjonerskie wymagają spełnienia następujących kryteriów: 1) ich wartość nominalna jest inna od wartości nominalnej monet obiegowych; 2) nie widnieją na nich obrazy podobne do tych, które znajdują się na wspólnych stro-

²⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 651/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie emisji monet euro, Dz. Urz. UE z 2012 r., L 2012, Nr 201, poz. 135.

²¹ Sytuacja *sede vacante* na Stolicy Piotrowej zachodzi w razie śmierci Biskupa Rzymu lub zrzeczenia się urzędu, zob. *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1–317; tekst polski w: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 1984, kan. 332 § 2 oraz kan. 416 w zw. z kan. 19.

²² W odniesieniu do państw członkowskich Unii Europejskiej, zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie emisji monet euro, monety kolekcjonerskie mają status prawnego środka płatniczego, ale jedynie w emitującym państwie członkowskim.

²³ „Monety obiegowe” oznaczają monety euro przeznaczone do obiegu według ściśle określonych nominałów i parametrów technicznych, zob. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie emisji monet euro, art. 1.

nach monet obiegowych, a jeżeli widnieją na nich obrazy podobne do znajdujących się na którejkolwiek z narodowych stron monet obiegowych, można je nadal łatwo rozróżnić po ogólnym wyglądzie; 3) ich barwa, średnica i waga znacznie się różnią od tych charakteryzujących monety obiegowe w przypadku co najmniej dwóch z trzech powyższych cech; 4) nie mają one kształtowanego brzegu z drobnymi półokrągłymi nacięciami (art. 5 ust. 2)²⁴.

4. ZAPOBIEGANIE NIELEGALNEJ DZIAŁALNOŚCI W DZIEDZINIE FINANSOWEJ I MONETARNEJ

W odniesieniu do zapobiegania nielegalnej działalności w dziedzinie finansowej i monetarnej w Państwie-Miasta Watykan, zastosowanie znajdują zarówno akty normatywne Unii Europejskiej, jak i Państwa Watykańskiego²⁵.

W porządku prawnym Państwa-Miasta Watykan stosowane są akty normatywne Unii Europejskiej dotyczące: 1) banknotów i monet euro; 2) zapobiegania praniu pieniędzy, zapobiegania oszustwom i fałszowaniu gotówkowych i bezgotówkowych środków płatniczych, medali i żetonów oraz wymogów sprawozdawczości statystycznej (UM, art. 8 ust. 1). Wykaz podstawowych aktów normatywnych Unii Europejskiej dotyczący zapobiegania nielegalnej działalności w dziedzinie finansowej i monetarnej znajduje się w załączniku do Układu monetarnego, aktualizowanym każdego roku przez Komisję Europejską²⁶.

Papież Benedykt XVI napisał: „pokój w naszych czasach, w coraz bardziej zglobalizowanym społeczeństwie, jest zagrożony z rozmaitych przyczyn, a wśród nich jest niewłaściwe wykorzystywanie rynku i ekonomii oraz straszliwa i niszczycielska przemoc, którą posługuje się terroryzm, powodując śmierć, cierpienia, nienawiść i brak stabilizacji społecznej. Bardzo słusznie wspólnota międzynarodowa wprowadza coraz więcej zasad i narzędzi prawnych, pozwalających zapobiegać zjawisku prania brudnych pieniędzy

²⁴ P.V. Aimone Braida, *Le Finanze del Papa*, Urbaniana University Press, Città del Vaticano 2016, s. 210–212.

²⁵ A. Fuccillo, *La Convenzione monetaria Scv/UE e la concorrente sovranità finanziaria di Italia e Vaticano*, w: *Finanze Vaticane e Unione Europea*, s. 134–139.

²⁶ Ostatnia nowelizacja, zawierająca wykaz wszystkich aktów normatywnych Unii Europejskiej dotyczących zapobiegania nielegalnej działalności w dziedzinie finansowej i monetarnej w Państwie-Miasta Watykan, zob.: Decyzja Komisji (UE) 2018/495 z dnia 22 marca 2018 r. zmieniająca załącznik do Układu monetarnego pomiędzy Unią Europejską a Państwem Watykańskim, Dz. Urz. EU Nr 81, poz. 77.

i finansowaniu terroryzmu oraz je zwalczać. Stolica Apostolska pochwała te starania i sama zamierza stosować te zasady w korzystaniu z zasobów materialnych, którymi posługuje się w pełnieniu swojej misji i realizowaniu zadań Państwa Watykańskiego²⁷. Dlatego też Biskup Rzymu w ramach realizacji Układu monetarnego między Unią Europejską a Państwem-Miasta Watykan, zatwierdził i promulgował dnia 30 grudnia 2010 r. dla Państwa-Miasta Watykan ustawę dotyczącą zapobiegania wprowadzaniu do obiegu środków pochodzących z działalności przestępczej i finansowaniu terroryzmu oraz zwalczania tych zjawisk²⁸. Papież Franciszek, kontynuując działania podjęte przez Benedykta XVI, w motu proprio z 8 sierpnia 2013 r. w sprawie zapobiegania i przeciwdziałania praniu pieniędzy, finansowaniu terroryzmu i upowszechnianiu broni masowego rażenia²⁹, utworzył Komitet Bezpieczeństwa Finansowego przy Urzędzie Informacji Finansowej i zatwierdził jego statut³⁰.

WNIOSKI

Z przeprowadzonej analizy Układu monetarnego pomiędzy Unią Europejską a Państwem-Miasta Watykan należy wyprowadzić następujące wnioski:

1) Z dniem 1 stycznia 2002 r. Państwo-Miasta Watykan – na postawie Układu monetarnego z 29 grudnia 2000 r. z Republiką Włoską – zdecydowało o przyznaniu euro statusu prawnego środka płatniczego. Decyzja ta poddyktowana była w znacznej mierze położeniem geograficznym Watykanu, a w konsekwencji wcześniejszymi umowami, jakie Państwo-Miasta Watykan zawarło z Republiką Włoską w kwestiach monetarnych.

²⁷ Benedictus PP. XVI, Litterae apostolicae motu proprio datae per la prevenzione ed il contrasto delle attività illegali in campo finanziario e monetario (30.12.2010), AAS 103 (2011), s. 7–8; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł 2*, s. 217.

²⁸ N. CXXXVII – Legge concernente la prevenzione ed il contrasto del riciclaggio dei proventi di attività criminose e del finanziamento del terrorismo (30.12.2010), AAS Suppl. 81 (2010), s. 167–201; A. Fucillo, *La Convenzione monetaria*, s. 139; E. Bani, *La regolazione prudenziale in materia finanziaria nell'ordinamento della Chiesa cattolica*, w: *Finanze Vaticane e Unione Europea*, s. 151–153.

²⁹ Franciscus PP., Litterae apostolicae motu proprio datae de vitandis pecunia sordide parva, nummariis rebus ad tromocratiam fovendam et accumulatione armorum ingentis destructionis (8.08.2013), AAS 105 (2013), s. 811–813.

³⁰ Tenże, Statutum Comitatus de nummaria securitate (8.08.2013), AAS 105 (2013), s. 813–814; Tenże, Litterae apostolicae motu proprio datae ad probandum novum statutum auctoritatis de communicatione nummaria (15.11.2013), AAS 105 (2013), s. 1138–1144.

2) W 2009 r. Komisja Europejska i Europejski Bank Centralny zwróciły uwagę na potrzebę nowelizacji dotychczasowych stosunków z Państwem-Miasta Watykan w kwestiach monetarno-finansowych. W związku z tym, 17 grudnia 2009 r. Unia Europejska i Państwo-Miasta Watykan zawarły Układ monetarny, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2010 r.

3) Państwo-Miasta Watykan – po uzgodnieniu warunków emisji z Unią Europejską – emituje banknoty i monety euro, które posiadają status prawnego środka płatniczego. Ponadto, jest uprawnione do emisji specjalnych monet okolicznościowych i kolekcjonerskich, które nie stanowią w Państwie-Miasta Watykan prawnego środka płatniczego.

4) Państwo-Miasta Watykan zobowiązało się do wdrożenia do swojego porządku prawnego aktów normatywnych Unii Europejskiej dotyczących zapobiegania nielegalnej działalności w dziedzinie finansowej i monetarnej, natomiast Biskupi Rzymu – papież Benedykt XVI i Franciszek – promulgowali dla Państwa-Miasta Watykan i Stolicy Apostolskiej ustawy mające na celu zapobieganie i przeciwdziałanie nielegalnej działalności finansowej.

PIŚMIENNICTWO

- Aimone Braida, Pier V. 2016. *Le Finanze del Papa*. Città del Vaticano: Urbaniana University Press.
- Bani, Elisabetta. 2015. "La regolazione prudenziale in materia finanziaria nell'ordinamento della Chiesa cattolica." In *Finanze Vaticane e Unione Europea. Le riforme di papa Francesco e le sfide della vigilanza internazionale*, edited by Elisabetta Bani, and Pierluigi Consorti, 151–171. Bologna: Società Editrice il Mulino.
- Cimina, Arrigo. 2016. *I riflessi economico-giuridici della normativa antiriciclaggio vaticana nel contesto internazionale*. Macerata: Edizioni Università di Macerata.
- Condemi, Marcello. 2015. "La regolazione delle attività finanziarie vaticane." In *Finanze Vaticane e Unione Europea. Le riforme di papa Francesco e le sfide della vigilanza internazionale*, edited by Elisabetta Bani, and Pierluigi Consorti, 33–59. Bologna: Società Editrice il Mulino.
- Fuccillo, Antonio. 2015. "La Convenzione monetaria Scv/Ue e la concorrente sovranità finanziaria di Italia e Vaticano." In *Finanze Vaticane e Unione Europea. Le riforme di papa Francesco e le sfide della vigilanza internazionale*, edited by Elisabetta Bani, and Pierluigi Consorti, 129–149. Bologna: Società Editrice il Mulino.
- Kacprzyk, Wiesław, i Mirosław Sitarz (red. i oprac.). 2006. *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Sitarz, Mirosław. 2004. „Watykan.” W Mirosław Sitarz, *Słownik prawa kanonicznego*, 191. Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax.
- Sitarz, Mirosław. 2014. „Watykan.” W *Encyklopedia Katolicka*. T. XX, 275–277. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
- Sitarz, Mirosław, Agnieszka Romanko, Urszula Wasilewicz, i Paweł Zajac (red. i oprac.). 2013. *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł 2*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.

MONETARY AGREEMENT
BETWEEN THE EUROPEAN UNION AND THE VATICAN CITY STATE

Summary. On December 17, 2009 the European Union and the Vatican City State concluded the Monetary Agreement. The Vatican City State shall be entitled – from January 1, 2002 – to use the euro as its official currency and shall grant legal tender status to euro banknotes and coins. The Vatican City State shall not issue any banknote, coin or monetary surrogate of any kind, and also commemorative and collector coins unless the conditions for such issuance have been agreed with the European Union. The Vatican City State shall undertake to adopt all appropriate measures with a view to implementing the EU legal acts considering, among others, prevention of money laundering and prevention of fraud means of payment.

Key words: commemorative coins, collector coins, euro banknotes and coins, European Commission